

Informacja o przygotowaniach rządu do zmiany ustaw

Informacja Ministra-Szefa Urzędu Rady Ministrów Michała Strąka dla posła Zbigniewa Siemiątkowskiego w sprawie przygotowań rządu do zmiany ustaw na skutek ratyfikowania konkordatu (17 listopada 1994 r., Warszawa)

Warszawa, 1994, 11, 17.

Minister

Szef Urzędu Rady Ministrów
W/DG-4512/499/94
Szanowny Pan
Zbigniew Siemiątkowski
Przewodniczący Komisji Nadzwyczajnej
do rozpatrzenia projektu ustawy
o ratyfikacji Konkordatu

Szanowny

Panie

Przewodniczący,

Uprzejmie przedstawiam informacje dotyczące przygotowań rządu do uchwalenia ustaw wiążących się ze skutkami Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską.

A. Projekt ustawy o zmianie ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania

Projekt został w maju br. omówiony i zaakceptowany przez Komitet Społeczno-Polityczny Rady Ministrów. Ocenie resortów poddawana jest obecnie wersja uwzględniająca wniesione wcześniej poprawki i uzupełnienia. Projekt będzie przedmiotem obrad Rady Ministrów w grudniu br. Rządowa propozycja nowelizacji zawiera następujące rozwiązania: W art. 2 ustawy, w katalogu praw podmiotowych obywateli dodaje się punkt 7, który potwierdza prawo do otrzymania pochówku zgodnego z wyznawanymi zasadami religijnymi lub przekonaniami w sprawach religii.

Art. 13 poświęcony kwestiom związanym z majątkiem i przychodami kościołów i innych związków wyznaniowych uzyskuje brzmienie zgodne z analogicznymi przepisami zawartymi w ustawie z 13 lipca 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP i w ustawie z 13 lipca 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w RP (W przypadku obu ustaw powinna być podana data: 13 maja 1994 r.), a także w rozpatrywanych obecnie przez Sejm rządowych projektach ustaw o stosunkach Państwa z kościołami Ewangelicko-Methodystycznym, Chrześcijan Baptystów i Adwentystów Dnia Siódmego. Analogiczne przepisy obowiązują także od 1994 r. w stosunku do Kościoła Katolickiego i Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. W ten sposób wszystkie kościoły i związki wyznaniowe działające w Polsce będą mogły korzystać z takiego samego zakresu praw związanych z położeniem finansowym. Należy zaznaczyć, że art. 13 przewiduje dla osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych tylko takie zwolnienie podatkowe, z jakich korzystają wszystkie podmioty gospodarcze. Katalog tych zwolnień określony jest w art. 17 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Art. 16 uzupełnia się o sformułowanie poświęcone stałym formom współdziałania Państwa nie tylko z poszczególnymi kościołami, lecz także z organizacjami międzykościelnymi. Ma to związek z postulatem Polskiej Rady Ekumenicznej, by ustawa potwierdziła istniejący stan faktyczny — tzn. funkcjonowanie od 1992 roku Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu i Polskiej Rady Ekumenicznej.

W art. 17 ustawy dodaje się nowy ust. 2 zawierający postanowienie o ochronie dóbr kultury i zasad ich udostępniania, odpowiadający swojej treścią art. 25 ust. 2 Konkordatu.

Nowy art. 19¹ przewiduje, iż szczegółowe zasady działalności poszczególnych kościołów mogą stać się przedmiotem dwustronnej umowy zawieranej między rządem a kierowniczym organem wykonawczym kościoła lub innego związku wyznaniowego. Zmiany takiej umowy musiałyby być uzgadniane przez obie strony w trybie przyjętym dla jej zawierania. Przepis taki jest odpowiedzią na postulaty kościołów i środowisk niekatolickich, które stwierdzają, iż wynikające z Konkordatu gwarancje stabilności położenia Kościoła katolickiego są — jako wynik

dwustronnych uzgodnień — pewniejsze niż gwarancje wynikające dla innych kościołów z regulacji ustawowych - uchwalanych przez suwerenny w swych decyzjach legislacyjnych Parlament. Wydaje się rzeczą bezsporną, iż nie jest możliwe, by każdy z ponad stu działających obecnie w Polsce kościołów i związków wyznaniowych uzyskał potwierdzenie swego statusu na mocy odrębnej, specyficznej ustawy regulującej całościowo jego stosunek do Państwa. W tym stanie rzeczy umowa proponowana w art. 19¹ miałyby określać szczegółowe zasady korzystania przez kościoły i związki wyznaniowe z możliwości przewidzianych w art. 19 ust. 2 ustawy, bez zmiany sytuacji prawnej i majątkowej kościoła lub związku wyznaniowego. Szczegółowe kwestie zawarte w umowie wiązałyby się ze specyficznymi problemami i warunkami, w jakich kościół lub inny związek wyznaniowy wypełnia swe funkcje. Należy zwrócić uwagę, iż formułę umowy dotyczącej kwestii szczegółowych w stosunkach między Państwem a kościołem przewidziała w art. 23 ust. 2 ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP.

W nowym art. 19² podkreśla się prawo wszystkich kościołów do posiadania i zarządzania cmentarzami wyznaniowymi oraz potwierdza się zasadę, iż w miejscowościach, w których nie ma cmentarzy komunalnych, zarząd cmentarza wyznaniowego umożliwia pochowanie na tym cmentarzu, na równych prawach, zwłok osób zmarłych, które nie należą do danego wyznania. Zmiany wprowadzone do art. 20 i art. 21 wiążą się z postanowieniami art. 12 ust. 1 Konkordatu (nauka religii w przedszkolach) i w art. 14 ust. 4 Konkordatu (zasady dotowania szkół i placówek oświatowych). Nowo sformułowany art. 20 ust. 3 przewiduje, że zasady nauczania religii w szkołach i przedszkolach określi odrębna ustawa, zaś nowy ust. 4 stwierdza, iż oceny z religii wystawiane w punktach katechetycznych są umieszczane na wniosek rodziców, a w szkołach ponadpodstawowych również samej młodzieży, na świadectwach wydawanych przez szkoły publiczne. Jest to odpowiedzią na postulaty kościołów mniejszościowych, które z racji niewielkiej liczby dzieci danego wyznania prowadzą naukę religii poza systemem oświaty publicznej. W art. 21 nowy ust. 2 przewiduje, że odrębna ustawa określi również zasady dotowania szkół, przedszkoli i placówek oświatowo-wychowawczych zakładanych i prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe. Art. 22 ust. 3 ustawy uzupełnia się o przepisy odpowiadające postanowieniom art. 15 Konkordatu. Uzupełnienia te odnoszą się w szczególności do postulatu zagwarantowania w drodze ustawowej uczelniom kościelnym, które będą w przyszłości zakładane przez inne kościoły — prawa do uzyskiwania pomocy finansowej na zasadach analogicznych z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim i Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie. W nowym ust. 5 tego artykułu określony również zostaje tryb tworzenia wydziałów teologicznych na uniwersytetach państwowych. Nie można bowiem wykluczyć, iż na niektórych uniwersytetach państwowych mogą być reaktywowane wydziały teologii prawosławnej i ewangelickiej.

Propozycja nowego art. 24¹ odpowiada treści art. 22 ust. 1 Konkordatu, zgodnie z którym działalność humanitarna, charytatywno-opiekuńcza i oświatowo-wychowawcza prowadzona przez kościoły winna być zrównana z analogiczną działalnością prowadzoną przez instytucje państwowe. Artykuł ten wprowadzony został do projektu ustawy w odpowiedzi na postulat kościołów mniejszościowych. Wykładnia powyższego przepisu będzie musiała być taka sama, jak wykładnia identycznie brzmiącego postanowienia Konkordatu.

W art. 25 nowy ust. 5 ustawy ma związek z postulatem Polskiej Rady Ekumenicznej, aby uprawnienia innych kościołów były analogiczne z uprawnieniami osób prawnych Kościoła katolickiego — dodany przepis odpowiada dokładnie art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP, w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 29 stycznia 1993 r. o radiofonii i telewizji (Powinno być: ustawę z dnia 29 grudnia 1992 r.). Stanowi on, że kościoły i inne związki wyznaniowe będą miały prawo zakładać i używać urządzenia radiokomunikacyjne przeznaczone do nadawania programów radiofonicznych i telewizyjnych oraz uzyskiwać na ten cel niezbędne częstotliwości na zasadach określonych w przepisach ustawy o radiofonii i telewizji.

Nowy art. 42¹ przewiduje możliwość przekazywania kościołom lub innym związkom wyznaniowym nieruchomości lub ich części w celu przywrócenia w nich sprawowania kultu religijnego lub działalności oświatowo-wychowawczej, opiekuńczo-wychowawczej oraz charytatywno-opiekuńczej. Oznacza to rozciągnięcie na wszystkie kościoły i inne związki wyznaniowe możliwości, z jakich korzystają obecnie kościoły, których sytuacja prawna regulowana jest odrębnymi ustawami. Jak wynika z danych posiadanych przez Biuro do Spraw Wyznań Urzędu Rady Ministrów, na terenie Polski, szczególnie w zachodniej i północnej części kraju, znajduje się kilkaset niszczących, pozbawionych opieki i użytkowników dawnych

obiektów sakralnych, które na podstawie art. 42¹ mogłyby być — według uznania wojewody — przekazywane na określone ustawą cele kościołom lub innym związkom wyznaniowym. Poza zmianami omówionymi powyżej, rządowy projekt nowelizacji ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania zawiera także propozycje zmian w części dotyczącej rejestracji nowo powstających kościołów i związków wyznaniowych. Kwestie te nie wiążą się ze skutkami ratyfikacji Konkordatu.

Od 1989 roku, tzn. od wejścia w życie ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania obowiązują w niezmiennym kształcie przepisy określające zasady rejestrowania nowo powstających kościołów i związków wyznaniowych. Pięcioletnia praktyka prowadzenia postępowań rejestrowych ujawniła szereg niedostatków i luk prawnych w dotychczasowych przepisach. W szczególności — ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania przewiduje warunki uzyskania osobowości prawnej niewspółmiernie łagodne wobec zakresu uprawnień przyznawanych przez państwo kościołom i związkom wyznaniowym. Prowadzi to do sytuacji, w której o uzyskanie kościelnej osobowości prawnej mogą się w Polsce skutecznie ubiegać np. ruchy parareligijne, którym odmawia się rejestracji w formie kościołów w innych krajach Europy lub organizacje, które w późniejszej działalności nie wykazują cech związku wyznaniowego. Wychodząc z założenia o potrzebie zmiany tego stanu rzeczy, przewiduje się takie określenie kryteriów nabywania i weryfikowania osobowości prawnej, które nie naruszając zasady wolności zakładania związków wyznaniowych stwarzałyby jednocześnie większe bariery przed możliwościami nadużywania tych wolności.

B. Ustawa o zmianie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz ustawa - prawo o aktach stanu cywilnego

Komisja do Spraw Reformy Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości przygotowała projekt, który w najbliższym czasie zostanie przekazany do konsultacji międzyresortowej i po dokonaniu niezbędnych uzgodnień z innymi propozycjami legislacyjnymi — przedstawiony Komisji Nadzwyczajnej.

Przekazując powyższe informacje, proszę Pana Przewodniczącego o przedstawienie opinii Komisji na temat ustaw, których nowelizacja jest niezbędna w związku z ewentualną ratyfikacją Konkordatu.

Z wyrazami szacunku
(-) Michał Strąk

Tekst publikowany w: „Konkordat Polski 1993. Wybór materiałów źródłowych z lat 1993-1996”. Wybór tekstów: Czesław Janik, Uniwersytet Warszawski, Instytut Nauk Politycznych, Warszawa 1997.

(Publikacja: 17-11-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2962) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2962>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do

okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl